

Konference „Politické procesy v Československu (1948–1989)“

Karel Schelle*

Z iniciativy České advokátní komory se uskutečnila dne 20. října 2009 v plenárním sálu Nejvyššího správního soudu v Brně vědecká konference na téma *Politické procesy v Československu (1948–1989)*. Původní představa o relativně úzkém tematickém zaměření konference na podíl advokátů na politických procesech, zejména v padesátých letech minulého století, se během přípravy konference rozšířilo na celou právníkou sféru. Z toho důvodu se do přípravy organizace konference zapojily všechny právnícké instituce. Tedy vedle České advokátní komory to byl Ústavní soud, Nejvyšší správní soud, Nejvyšší soud, Veřejný ochránce práv, Nejvyšší státní zastupitelství a Právnická fakulta Masarykovy univerzity, resp. její katedra dějin státu a práva.

V úvodu konference její účastníky pozdravili *JUDr. Petr Poledník, místopředseda představenstva ČAK, JUDr. Iva Brožová, předsedkyně Nejvyššího soudu a JUDr. Renata Vesecká, nejvyšší státní zástupkyně*, jako zástupci pořadajících institucí.

Vlastní jednání konference bylo rozdělena na dvě části. Dopoledne byla přednesena série referátů reprezentujících jednotlivé oblasti justice, právní služby a akademickou obec.

V prvním referátu „Role soudců v politických procesech“ *Doc. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., S.J.D, soudce NSS* byly rozebrány příčiny selhání většiny tehdejších soudců při zmanipulovaných soudních jednáních, jejichž výsledkem byly kruté rozsudky znamenající zmaření množství lidských životů a osudů. Autor referátu mimo jiné srovnal působení soudců, mnohdy vystudovaných ještě na univerzitách v monarchii,

v první Československé republice, poté v Protektorátu a konečně v padesátých letech.

Tematickým pokračováním byl další referát „Některé aspekty politických procesů“ *JUDr. Jindřicha Urbánka, soudce Nejvyššího soudu*, jenž se zamyslel nad příčinami, proč v podstatě téměř celá justice selhala a dala se, až na výjimky, do služeb zločinného režimu.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, soudce Ústavního soudu svoji pozornost v referátu „Advokáti v politických procesech“ zaměřil na likvidaci svobodné advokacie v padesátých letech a na tragickou úlohu obhájců, kteří mnohdy sami skončili na lavicích obžalovaných.

JUDr. Jan Lata, Ph.D., státní zástupce MSZ v Brně v referátu „Prokuratura ve službách komunistického režimu“ se zamýšlel nad postavením a v podstatě bezmocné úloze orgánů veřejné žaloby v socialistickém režimu.

Poslední dopolední referát zástupců brněnské právnícké fakulty *doc. JUDr. Karla Schelleho, CSc. a doc. JUDr. Ladislava Vojáčka, CSc.* „Politická perzekuce učitelů právnických fakult“ ukázal průběh čistek na právnických fakultách a připomněl tragické osudy řady významných učitelů a vědeckých pracovníků po roce 1948.

Odpolední jednání konference bylo zaměřeno na vystoupení pamětníků politických persekucí z řad právníků, příslušníků armády a dalších osob, kteří byli postiženi nezákonnými postupy československé justice.

Vědecká konference se stala významným připomenutím zástupců justiční sféry a akademické obce nezákonných procesů, které znamenaly nejméně jednu etapu vývoje české a československé justice. Stinnou stránkou konference je jen skutečnost, že z této akce nebude vydán sborník a tedy nesporně zajímavé myšlenky, které zde zazněly, nebudou zachyceny pro širší okruh zájemců o tuto problematiku.

* Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.